

Verslag van het Symposium De Toekomst van de Dorpsbibliotheek zaterdag 9 april in Dorpshuis 't Perron in Heeze.

Nog even in het kort .. waarom dit Symposium?

De bibliotheek ligt onder vuur. De jeugd leest minder boeken, papieren boeken worden minder uitgeleend, het aantal leden wordt minder. De simpele conclusie van veel gemeentebestuurders: we kunnen de bibliotheek als locatie sluiten en onze aandacht richten op het lezen op de scholen. De subsidie wordt verminderd.

De dorpsbibliotheek vormt, samen met het dorpshuis, het maatschappelijke en culturele hart van het dorp. Nadenken over de rol die de dorpsbibliotheek speelt is urgent, want als de bibliotheek is gereduceerd tot een uitgifteloket van via internet bestelde boeken is het te laat! Het symposium De Toekomst van de Dorpsbibliotheek heeft als primaire doelstelling om de rol van de bibliotheek in de lokale gemeenschap te benadrukken, om inspirerende voorbeelden te horen en om gemeentebestuurders te helpen bij het nemen van beslissingen over de bibliotheek. Laaggeletterdheid, zelfredzaamheid, mediawijsheid, sociaal-culturele activiteiten, informatie, ontmoeting, debat, participatie, sociale cohesie, lokale inbedding, de vele aspecten van de "nieuwe bieb" komen aan bod.

Het begin

Om 12.30 uur stond het lunchbuffet klaar. Kees Smedema sprak een kort woord van welkom namens de Vrienden van de Bieb, en gaf de microfoon aan Hans van Breukelen. Nadat Hans nog wat vragen had gesteld over het doel van het symposium en de achtergrond van de Vrienden van de Bieb gaf hij een opdracht aan de deelnemers als opwarmertje voor de middagsessie: **Geef in 3 steekwoorden aan, waar je aan denkt bij de toekomst van de (dorps)-bibliotheek?**

De volop gegeven reacties werden verwerkt in een z.g. Wordle (woordenwolk) waarbij de meest genoemde ook het grootst gezien werden. Duidelijk kwamen o.a. de woorden **ontmoeting, samenwerking** en **ontwikkeling** naar voren.

Hans van Breukelen in actie tijdens de lunch

Vanaf 13.30 uur leidde Job Cohen het symposium op deskundige, plezierige, en ontspannen wijze. Hij lichtte zijn eigen betrokkenheid met dit onderwerp toe, o.a. als

- voorzitter van de commissie "de bibliotheek van de toekomst", waarvan het rapport verscheen in 2014
 - voorzitter van de Raad van Toezicht van de OBA, Openbare bibliotheek Amsterdam.
- Hij spreekt ook boeken in, en er zijn veel mensen bij zijn stem in slaap gevallen!

Hans Hooft: De transitie van culturele naar maatschappelijke bibliotheek

Hans Hooft is productmanager bij Theek5, de regionale bibliotheek van Oosterhout, Chaam, Dongen, Geertruidenberg, Gilze-Rijen, Drimmelen, Baarle Hertog/Nassau. Hij schetste eerst waar we vandaan komen, en liet een leeszaal van de bibliotheek in Dordrecht uit 1910 zien. Boeken uitlenen werd nauwelijks gedaan. Het doel was volksoontwikkeling, vakkennis bevorderen en een alternatief voor de kroeg. Het was een brug tussen maatschappelijke standen. Het was een plek voor ontmoeting en gesprek. In de doelstelling van de bibliotheek is er wat dat betreft niet veel veranderd.

Maar internet, digitalisering, globalisering, het belang van netwerken en een terugtrekkende overheid hebben het sociale weefsel van de dorpen drastisch veranderd. De consument heeft minder tijd en wil meer “beleving”. Theek5 heeft zijn missie als volgt geformuleerd:

Bibliotheek Theek5 draagt bij aan de ontwikkeling en ontplooiing van het individu en van de samenleving. We willen inwoners stimuleren, ondersteunen, faciliteren en toerusten om mee te kunnen doen en bij te kunnen dragen aan de kennis- en informatiesamenleving. De bibliotheek onderscheidt zich door haar taak te vervullen op basis van de publieke waarden: onafhankelijkheid, betrouwbaarheid, toegankelijkheid en pluriformiteit.

Hans stelt vast dat die missie eigenlijk sinds 1910 onveranderd is!

De nieuwe koers van de bibliotheek Theek5 heeft als uitgangspunten:

- Van collectie naar connectie
- Relatie tussen fysiek en digitaal
- Gevoel voor en aansluiten bij de lokale omgeving
- Ruimte voor innovatie
- Ondernemende houding
- Meer dan boeken lenen

Er zijn drie programmaliijnen:

- Taal en leesbevordering
- Zelfredzaamheid en participatie
- Leven lang leren

Daarbij is samenwerking nodig. De bibliotheek moet aansluiting zoeken bij initiatieven en bij groepen die (zelfgemotiveerd) iets willen. Daarbij moet ze nieuwe maatschappelijke “elementen” aanjagen en stimuleren (innovatie). Zij moet faciliteiten bieden zodat er een podium en ontmoetingsplaats is voor iedereen. Samen wonen van bibliotheek met andere functies brengt mensen letterlijk dichterbij elkaar. Tenslotte gaf hij nog wat voorbeelden van samenwerking in de verschillende dorpen waar Theek5 actief is.

Paul Cornelissen: de lusten en lasten van een bibliotheek-fan

Paul Cornelissen is directeur van het culturele centrum in Goirle, waar ook de bibliotheek in is gevestigd. Hij sprak enthousiast over de uitstekende samenwerking tussen beide instellingen. Hij illustreerde met een aantal foto's uit o.a. Roemenië de belangrijkste eigenschappen van een bibliotheek. Hij besprak werkwoorden die in de context van een bibliotheek een bijzondere lading krijgen en waarbij iedereen zijn eigen voorstelling kan maken:

- ontsnappen
- leren
- ontdekken
- snuffelen
- concentreren
- daten
- ontmoeten
- verbinden

De deelnemers werden volop betrokken in zijn beschouwingen, en zo werden er andere werkwoorden toegevoegd.

Paul Cornelissen: de bibliotheek omvat veel werkwoorden

Marie-José Frederiks: Lang leve de Wijk- en Dorpsbibliotheek

Marie-José Frederiks is manager van de bibliotheken Goirle, Oisterwijk, Hilvarenbeek en Moergestel. Zij horen bij de Bibliotheek Midden-Brabant met als centrale vestiging Tilburg. Ook in haar presentatie benadrukte zij dat de bibliotheek, om haar doelen te bereiken, moet samenwerken met andere organisaties en instellingen in de gemeente. In hun beleidsplan is het centrale thema: *Wij maken de wereld van mensen groter.*

Binnen dit kader zijn er de volgende speerpunten:

- Zelfredzaamheid (*wie een stapje achter loopt heeft bij ons een streepje voor*)
- Talentontwikkeling (*behalve lezen, luisteren, kijken en leren kun je bij ons uitproberen*)
- Mensen verbinden (*Eenheid in verscheidenheid*)
- We zijn dichtbij (*de huiskamer van het dorp, daar brandt nog licht*)

Natuurlijk is de opgave hoe dit allemaal kan worden gerealiseerd: er moet duidelijk een programma zijn waarbij de bibliotheek zich ook met de nodige expertise op deze speerpunten kan richten. Tenslotte gaf ze nog een aantal voorbeelden van samenwerkingsprojecten met andere organisaties.

Ronde tafel discussie o.l.v. Job Cohen

Achter de tafel zaten de wethouders Riny van Rinsum en Mathieu Moons van respectievelijk Veghel en Heeze-Leende, Erik Tausch, beleidsambtenaar gemeente Veghel, Anneke Schellens, directeur-bestuurder van bibliotheek De Kempen, Hans Hooft, één van de sprekers en Aletty Braun, bestuurslid van de Vrienden van de Bieb. Er ontspoon zich een levendige discussie tussen de leden van de Ronde Tafel en de deelnemers, daarbij aangemoedigd door Job Cohen en Hans van Breukelen die een voortreffelijk team bleken te vormen.

De gemeente Veghel vertelde van haar uitstekende samenwerking met de regionale bibliotheek, gesteund door de politiek en een ambtenaar die voldoende tijd krijgt om vernieuwing samen vorm te geven. De begroting voor de bibliotheek wordt steeds voor 4 jaar vastgesteld zodat er ruimte is om steeds toekomstgericht te blijven werken. Enkele andere opmerkingen uit de discussie:

- Richt je als bibliotheek op de sociaal-maatschappelijke rol en niet als vanouds op je culturele rol. De nieuwe bibliotheekwet geeft hiervoor handvaten. Voor gemeenten heeft de VNG hiervoor ook een uitstekende handleiding geschreven.
- Lokale verankering is een 'must' om betrokkenheid in alle opzichten te creëren, en om de juiste prioriteiten te krijgen.
- Werk samen met lokale verenigingen.
- Zoek lokale ondernemers op om ideeën te ontwikkelen om samen meerwaarde te bieden. Sluit je aan als bibliotheek bij de lokale ondernemers vereniging.
- Laat je in je creativiteit in eerste instantie niet beperken door financiële beperkingen.
- Open letterlijk je deuren, ook als onbemande bibliotheek.

Job Cohen liet de zaal actief meedoen

Tenslotte

Het symposium werd afgesloten met een zeer puntige column door Esther Porcelijn¹, die verschillende aspecten van dit symposium in een ander en verrassend licht plaatste.

Na afloop werden, onder het genot van een drankje, nog volop ervaringen uitgewisseld.

De organisatie kijkt terug op een geslaagd initiatief met veel inspiratie voor de toekomstige rol van de dorpsbibliotheek.

Dank

Dagvoorzitter Job Cohen, inspirator Hans van Breukelen, de sprekers Hans Hooft, Paul Cornelissen en Marie-José Frederiks, de leden van de Ronde Tafel Riny van Rinsum, Erik Tausch, Mathieu Moons, Anneke Schellens en de columnist Esther Porcelijn hebben voor een inspirerende middag gezorgd.

Astrid Kraal van Cubiss heeft ons vele goede adviezen gegeven voor dit symposium.

De organisatie en de catering verliep vlekkeloos dankzij de beheerders en vrijwilligers van 't Perron. Mark Damen zorgde ervoor dat de techniek feilloos werkte.

De voortreffelijke foto's werden gemaakt door Martin Broekhuysen.

De Vrienden van de Bieb Symposiumcommissie:

Annemie van Asten, Aletty Braun, Ben Pollmann, Kees Smedema

April 2016

¹ Voor het Porcelijntje zie <http://estherporcelijn.nl/toekomst-van-de-dorpsbieb/>

Huub van Dommelen van de Webbieb² publiceerde het volgende verslag:

Zaterdag 9 april werd in Heeze het symposium 'De toekomst van de dorpsbibliotheek' georganiseerd door de stichting Vrienden van de Bieb Heeze. Dagvoorzitter was Job Cohen en volgens hem moet het 'anders en ondernemender': 'De leesfunctie staat centraal, maar daaromheen moet een culturele omgeving gecreëerd worden, waarin je van alles kunt doen. Het moet er leuk zijn voor iedereen met ook aandacht voor emancipatorische functies. De kunst is om daaraan vorm te geven', aldus Cohen.

Als dit de basis is voor de toekomstige bibliotheek, vroeg ik mezelf af tijdens het symposium: wat zijn dan de kritische succesfactoren die nodig zijn om dit mogelijk te maken? Uit wat ik die middag hoorde kwam ik na afloop samen met andere aanwezigen tot de volgende opsomming.

7 factoren bepalen de toekomst van de dorpsbibliotheek:

1. Samenwerken.

Een dorpsbibliotheek is alleen mogelijk door goed samen te werken met de gemeente en lokale partners.

2. Inhoud.

De inhoud van hetgeen je te bieden hebt als bibliotheek moet aansluiten op de behoefte die leeft onder de plaatselijke bevolking.

3. Vrijwilligers én professionals.

Zonder de inzet van vrijwilligers is een dorpsbibliotheek kansloos. Maar een kern van professionele krachten die garant staat voor een goede inhoud en kwaliteit is onontbeerlijk.

4. Vertel je verhaal.

De dorpsbibliotheek ambieert een huiskamer te willen zijn. Vertel luid en duidelijk waarom mensen daar naartoe moeten komen.

5. Visie.

Een gedeelde visie van wat je met een dorpsbibliotheek wilt bereiken: de bibliotheek, de gemeente en plaatselijke belangenhouders moeten daarin gedeelde belangen nastreven.

6. Locatie.

Voor winkels belangrijk, maar ook voor de bibliotheek: een goede huisvesting op een aantrekkelijke locatie.

7. Vertrouwen.

Misschien wel het belangrijkste van alles. Vertrouwen in elkaar als samenwerkingspartners en dat het goed komt met de bibliotheek. Niet voor niets zei Job Cohen bij de afsluiting van het symposium in Heeze: 'Het komt goed'.

² Voor de blog zie <https://webbieb.nl/2016/04/14/7-factoren-bepalen-de-toekomst-van-de-dorpsbibliotheek/>